

ILIJA MITIĆ
Dubrovnik

Dubrovački konzulat u Livornu

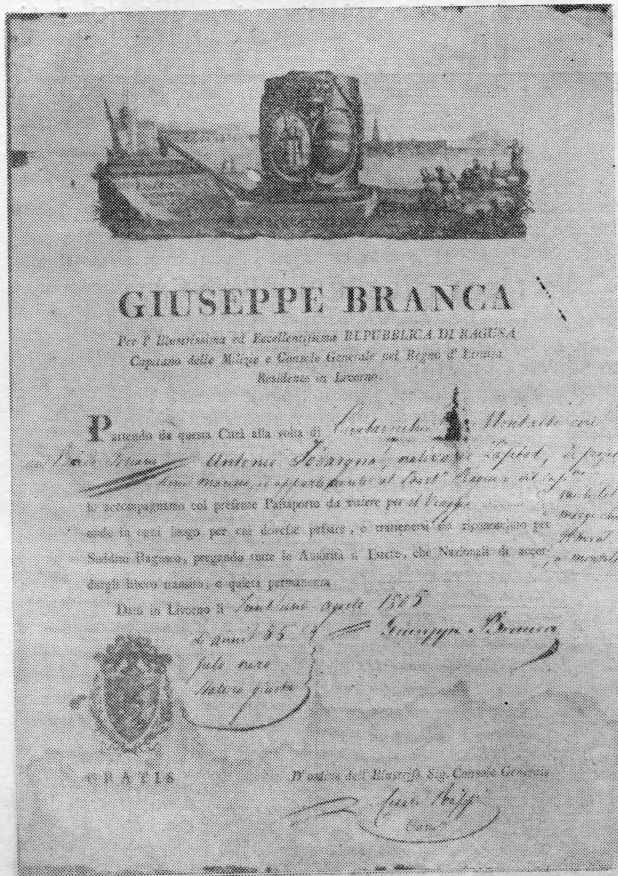
U XIV stoljeću luka Livorno nije imala neke osobite važnosti, ali dolaskom pod vlast Firence 1421 godine i jačanjem obitelji Medici u XVI stoljeću u Livornu počinje nagli uspon i blagostanje. U drugoj polovini XVI stoljeća se izgrađuje velika luka, skladište, utvrde i javne građevine, a krajem istog stoljeća u Livorno dolaze trgovci sa zapada i istoka sa ciljem da se nastane i trguju u tom gradu. Zahvaljujući tome grad raste tokom XVII stoljeća od 5.000 na 20.000 stanovnika, među kojima je bilo oko 5.000 Jevreja. Godine 1691. Livorno je proglašen za slobodan i neutralan grad. Za svog najvećeg blagostanja, u prvoj polovini XVIII stoljeća Livorno broji oko 40.000 stanovnika. Napoleonovi ratovi, a pogotovo kontinentalna blokada zadali su ovoj luci težak i nenadoknativ udarac.

Zahvaljujući velikoj vjerskoj i nacionalnoj toleranciji koja je vladala u Livornu, ova je luka razvila tokom XVIII stoljeća direktnu trgovinu sa Levantom i to najviše sa Aleksandrijom i Solunom. Pošto Livorno nije imao svoje domaće flote razvila se konkurentska borba između kapetana glavnih pomorskih sila na Mediteranu za prevoz na liniji iz Aleksandrije i Soluna za Livorno. U toj konkurentskoj borbi sudjelovali su i dubrovački kapetani koji uspijevaju da u drugoj polovini XVIII stoljeća odigraju sa svojim brodovima značajnu ulogu u pomorskom prometu luke Livorno. Nagli uspon dubrovačke pomorske trgovine u Livornu doprinio je osnivanju konzulata u toj luci. Dubrovački je Senat svojim zaključkom od 21. VII 1745. godine imenovao Antuna Lombardelli za prvog konzula Dubrovačke Republike u Livornu. Pošto se A. Lombardelli 1750. godine zahvalio na tu dužnost, Senat je izabrao za novog konzula Antuna Raffaella, koji ostaje u dubrovačkom konzulatu samo četiri godine. Uz konzularni patent Senat šalje ovom dubrovačkom konzulu u Livorno upute za rad, kao i pečat konzulata koji je bio okruglog oblika s uobičajenim likom sv. Vlaha u sredini, oko kojeg je bilo ispisano »Sigillum consularis Reip. Rhacusinae Liburni«. Tek pošto je bio priznat od vlasti iz Firence kao dubrovački konzul mogao je postaviti nad ulaznim vratima svoje kuće, u kojoj je obavljao poslove konzulata, dubrovački konzularni grb. Za vrijeme rada ovog konzula udaren je temelj dubrovačkog konzulata u Livornu i izvršeno sve potrebno kako bi ovaj konzulat mogao u kasnijim vremenima zadovoljiti sve potrebe dubrovačke pomorske trgovine.

Godine 1754. nalazimo Josipa Batacchi kao novog dubrovačkog konzula u Livornu. Dubrovački konzuli nisu samo štitiili interese brodova i kapetana u stranim lukama već su i predlagali dubrovačkom Senatu donošenje određenih propisa koji su bili potrebni radi pravilnog odvijanja konzularnih poslova. Tako konzul J. Batacchi predlaže da Senat donese propise u pogledu onih dubrovačkih kapetana i brodskih posada kojima je brod potopljen bilo od nevremena ili drugih elementarnih nezgoda. Na ova predlog potakao je konzula Batacchia slučaj tri dubrovačka broda koji su 1754. godine stradali od nevremena u Aleksandriji. Veći dio posade sa kapetanima ovih brodova napustio je Aleksandriju brodom dubrovačkog kapetana Casillari koji je plovio za Livorno. Pošto su ovi dubrovčani sa potopljenih brodova stigli u Livorno konzul Batacchi je smatrao potrebnim da ih novčano pomogne kako bi se mogli vratiti u domovinu. Smatra da bi bilo nepošteno od njega kad nebi mogao pomoći dubrovačkim podanicima koji se nalaze u nevolji, tim više kad to čine i konzuli drugih zemalja za svoje podanike. Senat je na temelju ovog predloga odredio da su u ovakvim prilikama dubrovački konzuli dužni snositi sve troškove oko uzdržavanja i otpreme dubrovčana u domovinu, time da ove troškove kasnije, na temelju urednih potvrda, Senat nadoknadi određenom konzulu.

Poslije smrti J. Batacchia (1756. g.) Senat izabire njegovog brata Toma za novog dubrovačkog konzula u Li-

vornu, pošto je ovaj pomagao bratu u radu konzulata. Ovaj konzul je bio veoma koristan izvjestitelj dubrovačkog Senata o političkim prilikama u zemljama Sjeverne Afrike (Tunis, Tripolisu i Alžiru) pošto je sa tamošnjim trgovcima održavao jako dobre veze. Ovo je bilo od velike koristi za dubrovačku pomorsku trgovinu koja je u to doba širila svoju mrežu i na obale Sjeverne Afrike. Konzul T. Batacchi je bio u jako dobrim i prijateljskim odnosima sa engleskim konzulom u Livornu G. Dickom, te je od njega dobivao informacije o političkoj situaciji u svijetu, a naročito na Mediteranu, što je bilo od veoma velike koristi za dubrovački Senat kao i za kretanje dubrovačke pomorske trgovine. Zbog bolesti ovog konzula bio je na njegovo mjesto privremeno imenovan sredinom 1759. godine dubrovčanin Vice Volanti, koji je ranije bio dubrovački konzul u Aleksandriji. On je vodio konzulat ne kao redovni dubrovački konzul već kao administrator dubrovačkog konzulata. To je bio naziv za osobu koja je privremeno vodila konzulat do imenovanja redovnog konzula. Treba napomenuti da su u zapadnom Mediteranu dubrovački konzuli bile većinom osobe iz mjesta u kojem se i nalazio dubrovački konzulat. Razlog za ovo leži u činjenici da su domaći ljudi mnogo bolje poznavali mjesne prilike i mjesne vlasti, te su imali mnogo veći uticaj u dotičnom gradu. U istočnom Mediteranu međutim, dubrovački su konzuli bili većinom Dubrovčani, a to iz razloga što su turske vlasti zabranjivale svojim podanicima da budu u službi stranih država.

Putnica izdata dubrovačkom kapetanu A. Sodornja od konzula u Livornu

Početak 1760. godine ponovno nalazimo kao dubrovačkog konzula u Livornu Toma Batacchi koji se oporavio od svoje bolesti. Ovaj je konzul redovno slao Senatu krajem godine popis troškova konzulata za proteklu godinu, koje mu je troškove Senat redovno priznao i nadoknadio. Ovi su troškovi obuhvaćali poštarinu, pomaganje unesrećenih dubrovačkih pomoraca, zastupanje dubrovačkih kapetana i posade brodova pred vlastima u Livornu i slično. Umjesto plaće konzul je za svoj rad imao pravo da ubire konzularnu pristojbu od dubrovačkih brodova, koji su kralji ili iskrcavali teret na području njegovog konzularnog područja, a koje se područje protezalo na sve luke Toscanе. Često nalazimo među arhivskim dokumentima da je ovaj konzul zastupao interese dubrovačkih kapetana pred pomorskim konzulatом («Consolato di mare») u Pizi. U mediteranskim lukama suci za raspravljanje pomorsko-trgovačkih sporova zvali su se konzuli, dok se sud za takove sporove zvao pomorski konzulat. Veoma je bilo važno da interese dubrovačkih pomoraca pred ovakvim sudom brani dubrovački konzul jer su se pred pomorskim konzulatом davale izjave o pomorskoj nezgodi, šteti ili gubitku broda. Na osnovu ovih izjava kasnije su se rješavali predmeti imovinsko-pravne naravi, u prvom redu s obzirom na primanja iz pomorskog osiguranja.

Obzirom da se opseg poslova dubrovačkog konzulata u Livornu znatno proširio zbog sve češćeg dolaska dubrovačkih brodova u tu luku, T. Batacchi predlaže 1766. godine Senatu da imenuje Karla Mililla za vice konzula u istom konzulatu. Senat je prihvatio ovaj predlog te je Karlo Milillo bio dubrovački vice konzul u Livornu sve do 1796. godine. Ovaj vice konzul je vršio sve administrativne poslove u konzulatu, a posebno je bio zadužen od konzula da se brine o pošti za dubrovačke predstavnike u Sjevernoj Africi, kao i da stigli poštu odmah otprema najbržim putem za Dubrovnik. Ta je pošta većinom išla preko Ancone za Dubrovnik, pošto je Ancona bila povezana sa Dubrovnikom redovnom brodskom linijom.

Konzularno područje dubrovačkog konzulata u Livornu obuhvaćalo je i otok Elbu. Interese dubrovačkih brodova na ovom otoku štiti je preko četrdeset godina J. Palomba lučki kapetan u luci Portoferraio na istom otoku. On je bio

u veoma dobrim odnosima sa dubrovačkim konzulom u Livornu, koji mu je po nalogu Senata povremeno slao nagrade za rad koji je vršio u interesu dubrovačke pomorske trgovine.

Konzul T. Batacchi odigrao je značajnu ulogu (1770. g.) kod ruskog admirala Orlova, čija se flota nalazila u Mediteranu. Mnoge je dubrovačke brodove ovaj konzul spasio od zaplijene zahvaljujući ličnoj intervenciji kod admirala Orlova. Zbog posebnih zasluga ovog konzula za dubrovačku pomorsku trgovinu Senat mu je dodielio naziv kapetana dubrovačke milicije. Batacchi je kao dubrovački konzul slao Senatu redovno izvještaje o kretanju dubrovačkih brodova. Iz ovih izvještaja možemo utvrditi da su dubrovački brodovi dolazili u Livorno većinom iz levantinskih luka, a odlazili u luke zapadnog Mediterana. Pojedini su dubrovački brodovi stizali (1782. g.) do luka u sjevernoj Evropi, kao što su Amsterdam, Rotterdam, London i Ostende. U vremenu od 1776. do 1790. godine prosječno je bilo u luci Livorno godišnje oko 62 dubrovačka broda, dok su u toku 1782. godine bila čak 102 dubrovačka broda u Livornu, što je veliki broj u odnosu na brodove drugih zemalja.

Još za vrijeme života i rada konzula T. Batacchia Senat imenuje 1791. godine Josipa Brancu, poznatog trgovca iz Livorna, za njegovog zamjenika i nasljednika. Ovakav slučaj nalazimo i u drugim važnijim dubrovačkim konzulatima i to iz razloga da se izbjegne mogućnost da uslijed smrti konzula njegovo mjesto ostane upražnjeno. Poslije smrti T. Batacchia, koji je umro 1793. godine, dubrovački konzul u Livornu postaje J. Branca, koji ostaje na toj dužnosti sve do pada Dubrovačke Republike. Zbog važnosti i obimnosti poslova koje je obavljao ovaj dubrovački konzulat, Senat imenuje J. Brancu (1794. g. za generalnog konzula Dubrovačke Republike u pokrajini Toscana, sa sjedištem u Livornu). Engleska je flota izvršila blokadu luke Livorno (1795. g.), te se tom prilikom našao 21 dubrovački brod u neprilici jer nije smio napustiti luku. Velika je zasluga dubrovačkog generalnog konzula u Livornu što je uspio pregovorima isposlovati kod engleskog admirala Horacia Nelsona da dozvoli izlazak svim dubrovačkim brodovima iz Livorna i pored engleske blokade.

Uslijed nastalih političkih prilika na Mediteranu povećao se obim poslova dubrovačkog konzulata u Livornu, pa je zbog toga Senat prihvatio predlog generalnog konzula J. Brance da Cesare Rappi bude imenovan za kancelara u istom konzulatu. Tako je dubrovački konzulat u Livornu imao početkom XIX stoljeća pored generalnog konzula, još i vice konzula i kancelara konzulata.

O borbi između Engleske i Francuske, o važnim političkim događajima davao je konzul Branca dubrovačkom Senatu neprocjenjiva obavještenja. Pored dubrovačkog konzulata nalazili su se u Livornu još i konzulati Španije, Danske, Hamburga, Sjedinjenih Država Amerike, Sicilije, Švedske, Holandije i Sardinije, a svi ti konzulati bili su odličan izvor za svakovrsne informacije koje su bile potrebne dubrovačkoj vladi radi vođenja vanjske politike. U onim burnim danima pred pad Dubrovačke Republike J. Branca se kao rijetko koji dubrovački konzul redovno dopisivao sa dubrovačkim Senatom i održavao veze sa dubrovačkim kapetanima koji su se nalazili u Livornu. U toj luci se pred pad Republike nalazilo 25 dubrovačkih brodova, što znači da je i pred sam kraj bio veliki promet dubrovačkih brodova u Livornu.

Luka Livorno je odigrala veoma značajnu ulogu u povijesti dubrovačkih konzulata, ne samo kao važan izvor informacija za dubrovački Senat, već i kao strateška tačka za širenje dubrovačke pomorske trgovine u zapadni dio Sredozemnog mora.

Izvori i literatura

- 1) Lettere e commissioni di Ponente od 1667 do 1808 g. (Državni arhiv u Dubrovniku, kao i svi ostali izvori za ovu radnju).
- 2) Acta S. Maria Maggiore XVII, XVIII i XIX stoljeće.
- 3) Z. Sundrica, Posljednji dani dubrovačkog konzulata u Livornu, »Naše more«, br. 3, Dubrovnik 1956. godine.
- 4) I. Mitić, O konzularnoj službi Dubrovačke Republike, Pomorski zbornik, Zagreb 1962. g.
- 5) I. Mitić, Upravitelji konzulata Dubrovačke Republike u Sjevernoj Africi, »Zadarska revija«, br. 6, Zadar 1962. g.

Potvrda sa pečatom dubrovačkog konzulata izdata u Livornu